

UDK: 627.77

Milovan Ljubojević, Gimnazija "Petar I Petrović Njegoš", Danilovgrad
Ivan Terzić, Srednja stručna škola, Pljevlja

SPASILAŠTVO NA VODI – ZNANJE, HRABROST, HUMANOST

UVOD

Plivanje i druge aktivnosti u vodi i oko nje su životna potreba ljudi. Međutim, voda je sredina koja predstavlja i opasnost za čovjeka. Opasnost u vodi stalno vrijeba plivače i neplivače. Posljednjih decenija registrovan je povećan broj nesreća u vodi. Mihailović (1964) iznosi podatak da se od 1954. do 1962. godine u SFRJ utopilo oko 8000 ljudi. Ljubojević (2005) iznosi podatak da na teritoriji Srbije i Crne Gore godišnje, prosječno, 80 do 100 ljudi izgubi život utapanjem. Tačan broj utopljenika na crnogorskom primorju, u posljednjih pet godina izgleda ovako: 2008. godine - 12 utopljenika, 2009. god. - 20 utopljenika, 2010. god. - 9 utopljenika, 2011. god. - 11 utopljenika i 2012. god. - 14 utopljenika (prema podacima Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Vlade Republike Crne Gore). Ovi i slični podaci bili su apsolutno dovoljni da se u Evropi, ali i kod nas, počnu primijenjivati standardi koji će doprinijeti smanjenju ovih nesreća u vodi.

METOD

U svim zemljama akutan je problem kako smanjiti broj nesreća na i u vodi. Od svih aktivnosti koje se preduzimaju, u preventivnim mjerama, obuka plivanja treba da bude na prvom mjestu (Milošević, 2003). Takođe, obuka spasilaca, i organizacija spasilačke službe, je efikasan način kojima države pokušavaju povećati stepen bezbjednosti na plažama i kupalištima. U Crnoj Gori se od 1997. godine organizovano radi na obuci spasilaca. Iste godine Crveni krst Crne Gore je postao član Međunarodne federacije za spašavanje života na vodi (International Life Saving Federation ILS), u koju je trenutno učlanjeno 132 organizacija, iz isto toliko država. Međunarodna federacija za spašavanje života na vodi je priznata od strane Međunarodnog Olimpijskog Komiteta (IOC), Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), Međunarodnog Crvenog krsta i crvenog polumjeseca (IRCC), Međunarodnog vojnog sportskog saveza (CISM) i drugih. Članovi Federacije mogu biti samo one organizacije koje se dokažu u oblasti spašavanja na vodi. Iz jedne države, samo jedna organizacija može biti član Federacije.

Na osnovu toga, Crveni krst Crne Gore, kao jedini predstavnik Crne Gore u ILS-i (Crveni križ predstavlja Hrvatsku, a Crveni krst Srbije, Srbiju u ovoj Federaciji), stekao je legitimno pravo, ali i obavezu, da spasilaštvo na vodi uvrsti u svoje programске aktivnosti i da sprovodi statutom ILSE (ogranak za Evropu), predviđene zadatke na unapređivanju bezbjednosti, i spasavanju života na vodi. Iste godine su započete široke aktivnosti na normativnom ustrojavanju Službe spasavanja života na vodi, kao i obimne aktivnosti na edukaciji edukatora, na obučavanju spasilaca na vodi i opremanju spasilaca opremom neophodnom za spašavanje.

REZULTATI SA DISKUSIJOM

Ministarstvo turizma je na osnovu člana 16, stav 6, Zakona o morskome dobru, donijelo Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati uređena i izgrađena kupališta (“Sl. List RCG” br 63, od 23. novembra 2002.godine). Članom 2 istog Pravilnika, propisana je obaveza postojanja spasilačke službe i opreme za spasavanje, a članom 1 i oprema za pružanje prve pomoći. “Na uređenom i izgrađenom kupalištu mora biti organizovana spasilačka služba (određeni broj osposobljenih lica, primjeren kapacitetu kupališta, određen broj čamaca za spašavanje i ostale spasilačke opreme). Stručno osposobljena lica (spasioci) moraju posjedovati licencu ovlašćene organizacije za obuku spasilaca na vodi.”

Nastava u Nastavnom Centru za obuku spasilaca na vodi u Sutomoru izvodi se po programu osposobljavanja kandidata za spasioce na vodi i nastavnih planova i programa koji su usaglašeni sa planovima ILSE. Izučavanjem nastavnih programa (teoretski i praktično), kandidati stiču neophodna znanja i vještine da u iznenadnim životnim situacijama mogu samostalno, pravovremeno i pravilno izvršiti sve praktične radnje koje su na međunarodnom planu propisane i usvojene kao metode izbora u spašavanju životno ugroženih, kao i održavanje životnih funkcija do dolaska stručnih medicinskih ekipa, u čijoj nadležnosti je medicinsko zbrinjavanje.

Da bi kandidat pohađao kurs za obuku spasioca, neophodno je da ispuni odgovarajuće norme na prijemnom ispitu, a to su:

- plivanje spasilačkim kraldom na 50 m za 50 sekundi ili brže;
- plivanje slobodnim stilom na 300 m za 6 min i brže, i;
- plivanje ispod površine vode (ronjenje) na 20 m, bez vremenskog ograničenja.

Osim toga, kandidat mora dostaviti dokaze o punoljetstvu, zdravstvenoj i psihofizičkoj sposobnosti (ljekarsko uvjerenje) i potpisati izjavu da na ličnu odgovornost pristupa polaganju prijemnog ispita. Ukoliko kandidat zadovolji propisane kriterijume ostaje na kursu i mora prisustvovati svim časovima nastave kako bi stekao pravo polaganja završnog ispita.

Nastava spašavanja na vodi ostvaruje se osmišljenim sadržajnim cjelinama na sedmodnevnoj obuci, sa 100 nastavnih časova. Svaka cjelina podrazumijeva teorijsko izlaganje o suštini poremećaja i doktrinarnim pravilima u redosljedu aktivnosti. Poslije teorijskih izlaganja učesnici imaju praktična uputstva kako da postupaju u određenim situacijama, zatim slijedi demonstracija i uvježbavanje, do nivoa kada kandidati mogu samostalno procijenjivati situacije i izvoditi tehnike spašavanja na vodi i pružanju prve pomoći životno ugroženim licima. To su obrasci smislenih postupaka bez gubitka vremena, bez panike, sa angažovanjem svih raspoloživih ljudskih i materijalnih potencijala, ponašanja koja su, po pravilu, presudna za ishod. Evaluacija se izvodi kroz scenarij mogućih situacija i praktičan rad. Na kraju obuke polažu se plivačke norme, zatim teorijski dio (kroz pismeni i usmeni dio) i praktični dio obuke spasilaštva i prve pomoći.

Norme na završnom ispitu podrazumijevaju:

- plivanje na 400 m (50 m kral + 150 m prsno + 200 m leđno) za 15 min i brže;

- plivanje 300 m slobodnim stilom (u odjeći) za 12 min i brže;
- vuča davljenika na 50 m (hvatovima za vuču, davljenik i spasilac u odjeći) za 4 min i brže;
- transport davljenika na 50 m (hvatovima za transport davljenika, davljenik i spasilac u odjeći) za 1 min i 30 sek i brže;
- zaranjanje i podizanje lutke (imitacija davljenika) sa dna, 3 pokušaja za 3 min;
- pokazna vježba (simulacija davljenja i akcija spašavanja), opisno se ocjenjuje i
- plivanje ispod površine vode (ronjenje) na 25 m.

Zadaci obuke su:

- sticanje znanja o značaju pravovremene i pravilno ukazane prve pomoći u spašavanju ljudskih života;
- usvajanje bazičnih principa međunarodne doktrine spašavanja ljudskih života iz oblasti spašavanja na vodi;
- praktično ovladavanje savremenim tehnikama spašavanja života i zbrinjavanja životno ugroženih lica;
- upoznavanje sa mogućim opasnostima, povredama i situacijama koje se događaju na kupalištima;
- osposobljavanje učesnika za pravilan transport unesrećenih u i van vode;
- usvajanje metodike ukazivanja prve pomoći i osposobljavanje učesnika da stečene praktične vještine znaju i mogu primijeniti na ostale kategorije stanovništva;
- kroz imitaciju realnih uslova (primjenom realističnog prikaza povreda i oboljenja) usavršavanje stečenih praktičnih znanja u oblasti pružanja prve pomoći;
- osposobljavanje učesnika za samostalno vođenje dnevnika spasioca i podnošenje izvještajnih podataka značajnih za stručno medicinsko zbrinjavanje;
- upoznavanje sa elementima spasilačke opreme i opreme za prvu pomoć i pravilnim rukovanjem istih;
- razvijanje svijesti o značaju prevencije i pravovremenog i prioritetnog spašavanja davljenika iz vode;
- razvijanje samosvijesti kod učesnika o potrebi ukazivanja vještačkog disanja i masaže srca i u situacijama za koje nijesu profesionalno odgovorni;
- promovisati značaj Službe i ličnih osobina koje treba da posjeduje jedan spasilac: požrtvovanost, humanost, ozbiljnost, nepristrasnost, savjesnost, itd ;
- razvijanje svijesti za uočavanje i ukazivanje na nepravilnosti i neodgovarajuće uslove na kupalištima, koji ugrožavaju bezbjednost kupaca (Stanišić, Terzić, Ljubojević, Milak & Vasović, 2011).

Lako se može primijetiti da je program nastave veoma obiman i naporan, ali, takav je i posao spasioca. Budući spasilac treba da bude siguran, prije svega, da je spreman da se bavi ovako opasnim poslom, da posjeduje dozu humanosti (jer šta može biti humanije od spašavanja nečijeg života), ali i spreman da u svakom trenutku pravilno procijeni situaciju i reaguje adekvatno istoj, a da pri tom ne ugrozi svoj, a spasi nečiji život.

ZAKLJUČAK

Organizovana obuka spasilaca na vodi sprovodi se od 1997. godine u organizaciji Crvenog krsta Crne Gore, kao člana međunarodne organizacije za spašavanje na vodi. Uporedo sa tim, donijeto je niz mjera i propisa koji su umnogome doprinijeli boljem, bezbjednijem i ugodnijem boravku na kupalištima u Crnoj Gori. Rezultati mnogih anketa i podaci turističkih poslenika govore u prilog tome. Sve veći broj obučenih spasioca, instruktora, preventivnih predavanja povećavaju nivo edukovanosti građana o opasnostima na vodi i spasavanju iz istih, kao i pravilnom ponašanju na kupalištu. Autoritet spasioca, zasnovan na znanju, hrabrosti i humanosti, sve je više prepoznat na crnogorskim kupalištima.

LITERATURA

1. Ljubojević, M. (2005). *Osposobljavanje i trening spasilaca na vodi* (diplomski rad), Odsjek za fizičku kulturu Filozofskog fakulteta, Nikšić.
2. Mihailović, M. (1964). *Spasavanje utopljenika*. Sportska štampa – novinsko, izdavačko i štamparsko preduzeće i Jugoslovenski savez organizacija za fizičku kulturu, Zagreb.
3. Milošević, D. (2003). *Strah- emocija koja otežava učenje plivanja*. Saopštenje na ljetnjoj školi pedagoga fizičke kulture, Čanj.
4. *Službeni list Republike Crne Gore*, 63/2002.
5. Stanišić, M., Terzić, I., Ljubojević, M., Milak, D. & Vasović, I. (2011). *Radna sveska za spasoce na vodi*. Crveni krst Crne Gore, Podgorica.

LIFEGUARDING ON WATER – KNOWLEDGE, COURAGE, HUMANITY

An increased number of accidents in water has been registered during the last decades. In order to reduce those accidents, state and international institutions have prescribed standards to be respected and fulfilled by States. Also, the modern tourist offer is not complete without safety standards being fulfilled. The specificity of Montenegrin territory (the Adriatic sea coastline, Skadar Lake with acc. 60 km long coastline and other lakes, fast mountain rivers suitable for rafting, etc.) as well as the increased turning of Montenegro to the elite tourism, influenced on the adoption of a series of regulations and measures that have greatly increased the safety level on the beaches. Lifeguarding on water is an organized activity that has been implemented in Montenegro since 1999. The result of this implementation is a reduced number of accidents, better safety on the beaches, better informing of the guests about the risks that could happen during swimming, increased culture level of guests behaviour at the regulated swimming beaches. The aim of this paper is to present what has been done up to now in the field of training of lifeguards on the water in Montenegro, as well as possible directions for further development.

Key words: beaches, lifeguard, training.